

منتشر شده توسط سایت شخصی
دکتر عبدالله شفیق آبادی
www.dr-a-shafiqabadi.ir

وزارت آموزش و پرورش
معاونت آموزش و پرورش عمومی

برگزیده مقالات و تجارب

راهنمایی-مشاوره‌ای معلمان

دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی

اعضای هیئت علمی:

۱- دکتر حسین احمدی	۸- مریم حسنی
۲- دکتر عبدا... شفیق آبادی	۹- مهدی مرادی حاصل
۳- دکتر علی اصغر احمدی	۱۰- محمد جواد روشنفکر
۴- منوچهر فضلی خانی	۱۱- ابوالقاسم جامه بزرگ
۵- دکتر اختر جمالی	۱۲- عبدالامیر گیلک
۶- عباسعلی مظفری	۱۳- دکتر فریبرز حمیدی
۷- منصور فرجی	۱۴- حمید یعقوبی فر

برگزیده مقالات و تجارت راهنمایی - مشاوره‌ای معلمان (جهت ارائه به
همایش تجارت راهنمایی و مشاوره) / مؤلف منوچهر فضلی خان... او
دیگران]. -- تهران: عابد، ۱۳۸۴.
۷۳۶ ص.

ISBN 964-364-669-6

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
۱. شاگردان -- بهداشت روانی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها. ۲. راهنمایی
آموزشی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها. ۳. مشاوره در آموزش متوسطه -- مقاله‌ها
و خطابه‌ها. ۴. مشاوره در آموزش و پرورش. الف. فضلی خان، منوچهر،
۱۳۴۴ - ب. همایش تجارب راهنمایی و مشاوره (۱۳۸۴: کرمانشاه).

۳۷۱/۴۰۴

LB ۳۴۳۰/ب۴

۳۲۳۰۲-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات عابد

برگزیده مقالات و تجارب راهنمایی - مشاوره‌ای معلمان

به کوشش: منوچهر فضلی خانی، عباسعلی مظفری، داود نعیمی،

منصور فرجی، مریم حسنی، جواد اقایبی، حمید یعقوبی فر، زری کهریزی

زیر نظر: دکتر سید مختار موسوی

ویراستار: زهرا حصاربانی

ناشر: عابد

حروچینی و صفحه‌آرایی: نوآور

لیتوگرافی چاپ و صحافی: معاصر

طرح جلد: سید حسین موسوی

نوبت و تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۸۴

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

شابک: ۹۶۴-۳۶۴-۶۶۹-۶

نشانی: تهران - میدان فردوسی، خ شهید سپهبد قرنی، وزارت آموزش و پرورش دفتر
آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی. تلفن: ۸۸۳۲۰۱۹۵ - ۸۸۸۲۷۰۷۱

فهرست مطالب

صفحه	موضوع
۱	بخش اول
۲	جایگاه تخصص و تجربه در تحقق هدفهای مشاوره مدرسه دکتر عبدالله شفیق آبادی، استاد مشاوره دانشگاه علامه طباطبائی
۸	فرایند تعاملی آسیب‌زا بین نوجوان و خانواده علی‌اصغر احمدی عضو هیات علمی دانشگاه تهران
۲۹	ضرورت توجه به مهارت‌های راهنمایی و مشاوره‌ای معلمان منوچهر فضلی‌خانی مدیرکل برنامه‌ریزی درسی آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی
۴۷	نقش راهنمایی و مشاوره‌ای معلمان در هزاره سوم دکتر اختر جمالی عضو هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی ایران
۵۲	ضرورت گسترش راهنمایی و مشاوره در مدارس دوره راهنمایی تحصیلی عباسعلی مظفری معاون دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی
۶۱	نقش خانواده، مدرسه و اجتماع در هدایت و راهنمایی نوجوانان منصور فرجی، معاون دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی
	اهمیت نقش معلمان کارآمد در اعتلای سطح بهداشت روانی و شکوفایی استعدادها و
۷۵	خلاقیت‌های دانش‌آموزان مریم حسنی، کارشناسی ارشد مسئول مشاوره دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی
۸۴	نقش خاموشی و تقویت‌کننده‌ها در تغییر رفتار مهدی مرادحاصل، مشاور فرهنگی معاونت آموزش و پرورش عمومی
۹۳	بنیادهای آموزش شفا مدار حامد برماس، دانشجوی دکترای تخصصی روان‌شناسی تربیتی
۱۱۱	ناتوانی‌های ویژه یادگیری و راهکارهای عملی برای درمان (در حیطه حساب) ... زری کهریزی، کارشناس مسئول مشاوره عمومی کرمانشاه
۱۲۶	لکنت زبان و چگونگی درمان آن سهراب نوروزی، مدرس دانشگاه پیام نور اسلام‌آباد غرب

جایگاه تخصص و تجربه در تحقق هدفهای مشاوره مدرسه

نام و نام خانوادگی: دکتر عبدالله شفیق آبادی

سمت: استاد دانشگاه

مدرک تحصیلی: دکترای مشاوره

محل خدمت: دانشگاه علامه طباطبائی

مشاوره مدرسه، یکی از زیرمجموعه‌های تخصصی رشته مشاوره است که بدان وسیله امور تحصیلی متعلمان بررسی و تحلیل می‌گردد و در حالت مطلوب به حل مشکلات تحصیلی می‌انجامد.

مشاور مدرسه برای توفیق در انجام وظایف محوله باید از تخصص و تجربه کافی در مشاوره برخوردار باشد. در این مقاله، پس از تعریف راهنمایی و مشاوره مدرسه، به بررسی تخصص و جنبه‌های آن که یک مشاور مدرسه باید دارا باشد می‌پردازیم و در نهایت پس از تعیین جایگاه تجربه در موفقیت مشاور، توصیه‌هایی برای مشاوران مدارس و مسئولان ارائه می‌گردد.

راهنمایی و مشاوره مدرسه

از طریق راهنمایی تحصیلی که فعالیتی پویا و مستمر در دوران تحصیل است اطلاعات تحصیلی معتبر و موثقی در زمینه‌های گوناگون در دسترس متعلمان قرار

می‌گیرد. با افزایش اطلاعات، امکان تصمیم‌گیری مناسب‌تر و درست‌تر فراهم می‌آید که به نوبه خود موجب پیشگیری از بروز مشکلات تحصیلی در آینده می‌شود. هرچه اطلاعات جامع‌تر و روشهای ارائه آن صحیح‌تر باشد، امکان بهره‌برداری درست و بجا بیشتر خواهد بود. اطلاعات تحصیلی باید کلیه زمینه‌های محیطی و شخصی دانش‌آموزان را در برگیرد و شناساندن امکانات و محدودیتها را نیز شامل گردد. تمام دانش‌آموزان در همه سطوح تحصیلات به اطلاعات تحصیلی دقیق و موثق نیاز دارند که باید به موقع از جانب مشاور مدرسه در اختیار آنان قرار گیرد.

مشاوره تحصیلی، فعالیتی یاورانه است که به منظور حل مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان در یک رابطه حضوری عاطفی - عقلانی بین مراجع و مشاور انجام می‌پذیرد و پس از شناخت و تشخیص مشکل به راه‌حلهایی با همکاری مشاور و مراجع مطرح و بررسی می‌گردند و در نهایت مراجع از بین آنها مناسب‌ترین را بر می‌گزیند و به مرحله اجرا می‌گذارد. گرچه از مشاوره تحصیلی، تعاریف متعددی ارائه شده است، ولی همگی برای حل مشکلات تحصیلی مراجع در یک رابطه حضوری عاطفی - عقلی اتفاق نظر و تاکید دارند (کراتچویل، ۱۹۹۱؛ آیوی، ۱۹۹۳؛ پاپن و تامپسون، ۱۹۷۴؛ شفیق آبادی، ۱۳۸۴). فعالیتهای مشاور مدرسه باید به حل مشکلات دانش‌آموزان، والدین، و کارکنان مدرسه متمرکز شود.

تخصص و تجربه

در گذشته‌های دور در جوامع سنتی، به علت محدود بودن و سادگی امور، هر فرد از عهده انجام چندین کار برمی‌آمد و دیگران را در انجام آن دخالت نمی‌داد و به گفته معروف یک نفر همه‌کاره بود. ولی امروزه بر اثر تنوع و پیچیدگی کارها، انجام چند کار به هیچ وجه از یک نفر ساخته نیست و هر فرد با توجه به آموخته‌ها و تجربیاتش می‌تواند یک کار را بهتر و درست‌تر از دیگر امور انجام دهد. از این رو، اصل تخصص - محوری و یا سپردن کارها به متخصصان در جوامع صنعتی مطرح شد که برای بقای جامعه امر

اجتناب ناپذیری است.

تجربه که از طریق تکرار انجام کار به دست می آید در موفقیت فرد بسیار اهمیت دارد. تجربه به دو نوع مفید و غیر مفید تقسیم می شود. تجربه مفید عبارت است از تکرار و ادامه کاری که با تخصص و رشته تحصیلی فرد ارتباط دارد و در نهایت موجب می گردد که فرد به عنوان متخصص و صاحب نظر در آن زمینه مطرح گردد. در تجربه غیر مفید، فرد به تکرار کاری می پردازد که دانش نظری لازم برای انجام آن را ندارد و با رشته تحصیلی فرد مرتبط نیست و در نهایت علیرغم تلاش و پیگیری، به کارآمدی مطلوب و صاحب نظر شدن در آن زمینه منتهی نمی شود. از این رو تجربه ای مفید و کارآمد خواهد بود که با آگاهی و دانش نظری همراه باشد.

مشاور مدرسه در صورتی خواهد توانست به دانش آموزان به طور موثر و مفید کمک کند که حداقل در جنبه های زیر تخصص و تجربه داشته باشد:

(۱) چه کاری را می خواهد انجام دهد؟ برای پاسخ به این سؤال، مشاور مدرسه باید اصول حاکم بر عملکردش را در جلسه مشاوره با دقت مشخص سازد و یقین کند که از کدام روش درمانی بهره خواهد گرفت. هدفهای جلسه درمان نیز در همین مقوله قرار می گیرد. مشاور باید نقشه ذهنی خود را در کمک رسانی به دانش آموز مشخص سازد و روشها و ابزار مورد نیاز را آگاهانه و عالمانه برگزیند و به کار بندد.

(۲) چرا این کار را انجام می دهد؟ مشاور مدرسه باید دلایل و شواهد انتخاب روش و ابزار کارش را در کمک به حل مشکل دانش آموز به طور عالمانه و روشن (و نه بر اساس حدس و گمان) پیش بینی کند و به خوبی قانع و متقاعد شود که روش و ابزار مورد نظر در شرایط موجود برای کمک به دانش آموز مناسب ترین است.

(۳) چه موقع این کار را انجام دهد؟ وقت شناسی و کاربرد روشها و ابزار در موقعیت مناسب و درست اهمیت فراوان دارد. چنانچه مشاور مدرسه نتواند هر مورد را در وقت و جای مناسب به کار بندد، نه تنها کمکی به حل مشکل دانش آموز نمی کند، بلکه احتمال صدمه رسانی به مراجع نیز وجود دارد.

(۴) این کار را چگونه انجام دهد؟ مشاور مدرسه باید نحوه انجام روشها و کاربرد ابزار مورد نیاز را به خوبی بداند تا به موقع بتواند از آنها درست بهره گیرد. برای توفیق در این زمینه، مشاور مدرسه باید روشها و فنون راهنمایی و مشاوره و نیز کاربرد آزمونهای روانی مورد استفاده در مشاوره مدرسه را به خوبی بداند و از آنها بتواند استفاده کند. علاوه بر موارد ذکر شده، مشاور مدرسه باید اطلاعات عمیق در زمینه‌های مختلف از جمله فرهنگ جامعه، آسیب‌شناسی روانی - اجتماعی و نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی نیز داشته باشد و در موقعیتهای مناسب برای کمک به دانش‌آموزان بتواند آنها را به کار گیرد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مسئولیت تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمد بر عهده نظام آموزش و پرورش کشور است. این مورد، زمانی ممکن خواهد بود که استعدادهای تواناییهای بالقوه دانش‌آموزان شناخته شود و آموزش و پرورش آنان با رعایت تفاوت‌های فردی انجام پذیرد. در صورت بی‌توجهی به این مورد، مملکت به خودکفایی و خوداتکایی نخواهد رسید. مشاوران مدارس با مداخلات موثر و مفید خود در جریان آموزش و پرورش می‌توانند نیل به هدفهای فوق را تسریع و تسهیل کنند. در این زمینه برای افزایش کارآمدی مشاوران مدارس، توصیه‌های زیر مطرح می‌شود:

۱- اگر این باور در مسئولان و برنامه‌ریزان به وجود آید که آموزش و پرورش در شکل‌گیری صفات و رفتارهای مناسب یا نامناسب نسل جوان، نقش مهم و انکارناپذیر دارد، به استخدام نیروهای متخصص و مجرب در آموزش و پرورش در سطوح مختلف تحصیلی، اقدام خواهند کرد و مشاورانی را در مدارس به کار خواهند گمارد که از تخصص و تجربه کافی در کمک‌رسانی به دانش‌آموزان برخوردار باشند.

۲- تمام دانش‌آموزان، والدین، و کارکنان مدرسه در زمینه‌های گوناگون به راهنمایی نیاز دارند و باید برنامه‌های مشخص در این زمینه برای هر گروه به طور جداگانه تهیه و

اجرا شود. معلم پس از گذراندن دوره‌های آموزشی لازم، می‌تواند از عهده انجام امور راهنمایی تحصیلی دانش‌آموزان از جمله آشناسازی آنان با قوانین انضباطی و آموزشی، آموزش مهارت‌های مطالعه، نحوه تمرین و تکرار دروس، شیوه‌های نت‌برداری و استفاده از منابع، چگونگی تنظیم برنامه روزانه و هفتگی، و آشناسازی با رشته‌های تحصیلی برآید. معلم که بیشترین و نزدیکترین تماس را با دانش‌آموزان دارد در موقعیت مناسبی برای انجام فعالیت‌های راهنمایی تحصیلی قرار دارد. معلم می‌تواند شاگردانی را که به کمک‌های ویژه مشاوره‌ای نیاز دارند، نزد مشاور مدرسه ارجاع دهد. توصیه می‌شود برای معلمان دوره‌های مختلف آموزشی در زمینه راهنمایی و مشاوره تحصیلی با برنامه‌ای مشخص برگزار گردد.

۳- همه دانش‌آموزان و والدین و کارکنان مدرسه به مشاوره نیاز ندارند و در صورتی که فعالیت‌های راهنمایی به درستی و به موقع صورت گیرد از وقوع مشکلات کاسته خواهد شد. از این رو برنامه‌ریزی در زمینه فعالیت‌های مربوط به آموزش راهنمایی تحصیلی در آموزش و پرورش از اولویت بالایی برخوردار است. به عبارت دیگر، توجه و تأکید بر فعالیت‌های راهنمایی تحصیلی، مقدم بر مشاوره تحصیلی است که در برنامه‌ریزی‌ها باید به آن توجه خاص مبذول گردد.

۴- آموزش ضمن خدمت مشاوران با طراحی و اجرای برنامه‌های نظری و عملی درست به طور مستمر به مرحله اجرا درآید. در ضمن توصیه می‌شود رسانه‌ها برای آگاه‌سازی مردم از ضرورت بهره‌گیری از خدمات راهنمایی و مشاوره تحصیلی به طور صحیح اقدام کنند.

منابع:

- Ivey, A. E. + Simeke, Downing, L. (1993) Counseling and Psych otherapy. N.Y.: Harper, Row.
- kratochwill, T. R. + Morris, R. J. (1991) The Practice of Chid Therapy.

N.Y.: Pergamon Press.

Poppen. W. A. + Thompson. C. L. (1974) School Counseling theories,
and concepts. fincoln: Professional
Educatcors Publications.

شفیق آبادی، عبدالله (۱۳۸۴) مقدمات راهنمایی و مشاوره (مفاهیم و کاربردها)
انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.

منتشر شده توسط سایت شخصی
 دکتر عبدالله شفیق آبادی
 www.ar-a-shafiqabadi.ir

شنبه ۸۴/۹/۱۲
 صبح

♦ ریز برنامه اختتامیه :

۸/۳۰	شروع برنامه
برنامه اول	تلاوت آیاتی از کلام ... مجید
برنامه دوم	سرود جمهوری اسلامی ایران
برنامه سوم	خیر مقدم توسط جناب آقای نعیمی
برنامه چهارم	رئیس سازمان آموزش و پرورش سخنرانی دکتر عبدالله شفیق آبادی دبیرهایش
برنامه پنجم	اجرای سرود
برنامه ششم	سخنرانی جناب آقای فضل‌خانی مدیرکل دفتر آموزش و پرورش راهنمایی

♦ ریز برنامه اختتامیه :

۱۴/۳۰	شروع برنامه
برنامه اول	تلاوت آیاتی از کلام ... مجید
برنامه دوم	سرود جمهوری اسلامی ایران
برنامه سوم	نماز
برنامه چهارم	سخنرانی جناب آقای آقای معاون آموزش و پرورش عمومی سازمان
برنامه پنجم	سخنرانی آقای دکتر علی اصغر احمدی
برنامه ششم	اجرای سرود
برنامه هفتم	سخنرانی دکتر حسین احمدی سرپرست معاونت آموزش و پرورش عمومی وزارت
برنامه هشتم	سخنرانی دکتر سید مختار موسوی
برنامه نهم	پذیرایی

♦ یکشنبه: ۸۴/۹/۱۳

♦ صبح :

۸/۳۰ - ۸/۱۵	تلاوت قرآن کریم - سرود جمهوری اسلامی ایران
۹/۳۰ - ۸/۵۵	ارائه مقاله دکتر برماس
۹/۳۰ - ۹/۳۰	ارائه تجربه اشرف شریف
۹/۲۰ - ۹/۴۵	ارائه تجربه هما عسمتیان
۹/۴۵ - ۱۰/۱۰	ارائه تجربه مقصومه حسینیایی
۱۰/۱۰ - ۱۰/۴۰	پذیرایی
۱۰/۴۰ - ۱۱/۰۵	ارائه تجربه عزت طاووسی
۱۱/۰۵ - ۱۱/۳۰	ارائه تجربه فنازه شهلائی
۱۱/۳۰ - ۱۲	ارائه مقاله آقای مراد حاصل

♦ ظهر :

۱۴/۳۰ - ۱۷	اختتامیه
------------	----------

۱۰/۱۵ - ۸/۳۰	اختتامیه
۱۰/۴۵ - ۱۰/۱۵	پذیرایی
۱۱/۱۰ - ۱۰/۴۵	ارائه تجربه بهلول قبادی
۱۱/۱۰ - ۱۱/۳۵	ارائه تجربه حسین جلالی
۱۱/۲۵ - ۱۲	ارائه مقاله جناب آقای شفیق آبادی
۱۲ - ۱۲/۲۵	ارائه تجربه سوسن ملکیان
۱۲/۲۵ - ۱۴	نماز - ناهار استراحت

♦ ظهر :

۱۴/۳۰ - ۱۴/۵۵	ارائه تجربه انسبیه السادات طبسی
۱۴/۵۵ - ۱۵/۲۰	ارائه تجربه شمسی رضایی
۱۵/۲۰ - ۱۵/۴۵	ارائه مقاله - جناب آقای دکتر علی اصغر احمدی
۱۵/۴۵ - ۱۶/۰۵	پذیرایی
۱۶/۰۵ - ۱۶/۳۰	ارائه تجربه فریبا جمشیدی
۱۶/۳۰ - ۱۶/۵۵	ارائه تجربه تسرین تهذیبی